

ELS BUYREU DEL BAIX GAIÀ

Maite Mariano Buyreu

Resum: Aquest article ens explica l'origen dels Buyreu del Baix Gaià, des del primer que va arribar l'any 1708, fins el darrer que va marxar. Qui van ser i tot allò que fins ara hem pogut saber de les seves vides.

Paraules clau: Buyreu, Altafulla, Buireu

Abstract: This article tells us the origin of the Buyreu name in the Baix Gaià, from the first that arrived in 1708, to the last that left. Who they were and what we have been able to know about their lives.

Keywords: Buyreu, Altafulla, Buireu

El cognom Buyreu, com molts d'altres, ha anat canviant al llarg dels segles, bé i no només al llarg dels segles, si no també en un mateix document podem veure'l escrit amb diferents grafies. Encara avui si no el lletreges la probabilitat de que te l'escriguin malament és molt alta.

Com veurem els descendents dels Buyreu del Baix Gaià, dels quals en formo part, avui en dia s'escriuen Buyreu i Buireu (Catalunya) o Buireu (Argentina).

Però això no vol dir que sempre s'hagin escrit així. A la partida de naixement del primer que va arribar a Altafulla, a la seva partida de naixement deia que es deia Buÿreu, (tot i que els seus pares en altres documents anteriors consten com Buyreu)¹, i, fins arribar als nostres dies, han anat alternant altres versions com Boyreu, Buireu, Buyreu i Buireu. I altres descendents Buyreu de Vall-llebrera, que com veurem, és d'on venia el primer Buyreu que va venir al Baix Gaià, ara es diuen Bureu.

El primer Buyreu establert al Baix Gaià, concretament a Altafulla, es deia Pere-Jaume Buÿreu Bartús i va néixer el 28 de juliol del 1675 al poble de Vall-llebrera (la Noguera).

¹ Arxiu Diocesà d'Urgell. Confessats Vall-llebrera 1673

Va viure amb els seus pares 16 anys a Tàrrega (l'Urgell) abans d'anar a viure a Altafulla² (per tant va marxar de Vall-llebrera abans del 1692). Es va casar el 8 d'agost de 1708 a Altafulla amb l'altafullenca Marina Febrer Mular nascuda el 13 de febrer de 1683². Els seus pares i els seus sogres eren pagesos, ofici que també ell va exercir fins al dia de la seva mort.

Quan Pere-Jaume arribà a Altafulla, Catalunya i Europa estaven immerses en la Guerra de Successió (1705-1714).

L'any 1738 Pere-Jaume, tement morir, va fer testament en el que designà marmessors el seu fill Josep i el seu nebot Josep Gatell. Va ser pare de tres fills, que ja es digueren Buyreu: Josep (també pagès), Gertrudis i Marc (pagès), nascut el 2 d'agost de 1718.

Com a Altafulla només es conserven els llibres parroquials de baptismes de 1732 a 1755 i de 1889 a 1932³, són molts els membres de la família dels quals no tenim la data exacta de naixement.

Josep Buyreu Febrer es va casar dues vegades: l'any 1726 amb Teresa Espina i l'any 1732 amb Teresa Aguader Duran que, com el Josep, era vídua quan es van casar. Del primer matrimoni van néixer dues filles i del segon tres filles i un fill; Josep Buyreu Aguader nat el 3 de maig del 1733, que es va casar amb Antònia Llorens⁴. D'aquest matrimoni van néixer dues filles i un fill: Josep Buyreu Llorens⁵. De professió pagès, es va dedicar també a la política, els anys 1740, 1749, 1756, 1763, 1772 i 1775 va ser regidor tercer de l'Ajuntament d'Altafulla, i els anys 1753 i 1754 va ser sotsbatlle d'Altafulla⁶.

El 1803 Josep Buyreu Aguader, que estava malalt, va fer testament⁷. Deixà 125 lliures a la seva filla Antònia, 160 lliures a la seva filla Teresa, 40 lliures a la seva dona Antònia i designà hereu el seu fill Josep⁸.

De Josep Buyreu Llorens no sabem si es va casar i si va tenir fills, només podem dir que l'any 1849 era un dels dotze principals contribuents d'Altafulla i que era il·letrat⁹.

² Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT) Dispensa matrimonial de Martí Buyreu Balles-ter 1816.

³ AHAT

⁴ Jutjat de Pau Altafulla.

⁵ Arxiu Comarcal del Baix Penedès. Protocols notariais. Notari de Torredembarra Antoni Fontanillas Busquets. (Testament del seu pare).

⁶ Casadevall i Camps, Robert. "L'ajuntament d'Altafulla durant el segle XVIII (1718-1800)", *Estudis Altafullencs*, 6 (1982), p. 13-46.

⁷ Arxiu Comarcal del Baix Penedès. Protocols notariais. Notari de Torredembarra Antoni Fontanillas Busquets.

⁸ En aquest article no farem menció de la vida de les filles ja que en dues generacions perden el cognom, però les fem sortir als arbres genealògics.

⁹ Blanc Canyelles, Francesc: "Manel Roig Pallarè, regidor i alcalde al quadrienni 1850-1853", *Estudis Altafullencs*, 34 (2010), p. 16 i 37.

Marc Buyreu Febrer, també pagès, es casà l'any 1741¹⁰ amb Josepa Rabassa Llauredor i van tenir tres fills —Sebastià, Josep i Marc Buyreu Rabassa— i sis filles.

Sebastià Buyreu Rabassa, nascut l'1 de març de 1743 (la partida de naixement diu 29 de febrer, però aquell any no era de traspàs). Sabem que es va casar l'any 1779 amb Maria Magriñà.

Josep Buyreu Rabassa (pagès) nasqué el 6 de gener de 1755 i es va casar amb Francesca Ballester Sagalà a Altafulla el 6 de febrer de 1778. Fou pare de sis fills, cinc nois i una noia. D'aquest matrimoni descendeixen tots els Buyreu d'Altafulla i els que van anar a Amèrica.

Marc, traginer de professió, celebrà noces amb Cecília Rabassa, d'Altafulla. Sabem que com a mínim va tenir un fill de nom Josep Buyreu Rabassa que era mariner i que es va casar a Vilanova i la Geltrú el 21 d'agost de 1819 amb la vilanovina Gertrudis Coll Sagarra¹¹ (en la data del casament Marc i Cecília ja eren morts).

Aquesta branca de la família ja no va tornar mai més a viure a Altafulla ni al Baix Gaià, si no que es va establir a Vilanova i la Geltrú. Fins avui hi ha Buyreu a Vilanova i la Geltrú, tot i que la major part d'aquesta branca de la família (els meus avantpassats directes), tal com va passar a Altafulla, al segle XX es van establir a Barcelona.

A continuació estudiarem els descendents de Josep Buyreu Rabassa i Francesca Ballester, que són els que es van quedar al Baix Gaià.

Els cinc fills van ser: Josep Buyreu Ballester, nascut entre 1778 i 1782; Marc, nat a Altafulla el 30 de gener de 1783¹²; Joan, que arribà al món abans de 1788; Martí, nascut a Altafulla el 26 de gener de 1789, i Jaume, nat després de 1789.

1. Josep, pagès de professió, sent menor d'edat (en aquella època eres major d'edat als 25 anys) es va casar, l'any 1799, amb Engràcia Pijoan Guàrdia¹³. El 28 de febrer 1828 se'l nomenà regidor segon de l'Ajuntament d'Altafulla¹⁴. Va morir abans de 1846, ja que al casament del seu fill Francesc ja consta com a mort¹⁵. Va ser pare de set fills, sis nois —Marc, Josep, Francesc, Jaume, Joan i Martí Buyreu Pijoan— i una noia. Tots els Buyreu del Baix Gaià són descendents d'ells.

2. Marc Buyreu Ballester, l'any 1804, va traslladar-se a Montevideo i per

¹⁰ AHAT Dispensa matrimonial de Martí Buyreu Ballester 1816.

¹¹ Parroquials de la parroquia de Sant Antoni Abad de Vilanova i la Geltrú.

¹² Ajuntament d'Altafulla. Acta de nomenament 28/02/1828.

¹³ AHAT

¹⁴ Archivo General de Indias. ES.41091.AGI/22.15.2204//INDIFERENTE,2134,N.88 Expediente de solicitud de licencia de embarque de Marcos Buyreu, natural y vecino de Altafulla, hijo de José Buyreu y de Francisca Buyreu y Ballester, para pasar a Montevideo (1804-02-28).

¹⁵ Almanaque de Buenos Aires 1830 pag.65.

poder marxar va haver de demanar permís al rei, al capità del vaixell i al seu pare¹⁶. Es va casar amb Mª Josefa Martínez. L'any 1830 tenia una fàbrica d'espelmes al carrer Buen Orden 72, de Buenos Aires¹⁷. L'any 1852 tingué un judici a Buenos Aires¹⁸, per la custòdia d'una neboda que s'havia fugat de casa dels seus pares per maltractaments i havia anat a viure a casa del seu oncle que l'havia cuidat com una filla. No sabem si va tornar a Altafulla en algun moment, si va morir a Argentina o si va tenir descendència.

3. Joan Buyreu Ballester es casà amb Teresa i, com a mínim, va tenir dos fills: Joan, que es casà amb Maria Rimbau¹⁹, i Roc, que va néixer vers 1819²⁰. Roc l'any 1835²¹, marxà a Buenos Aires via Montevideo i d'ell davallen els Buireo que encara avui viuen a Buenos Aires. Hem pogut constatar que quan el cognom Buyreu es trasllada a un territori de parla castellana, el cognom sempre s'acaba transformant en Buireo.

Quan Roc se'n va a Argentina, la situació d'Altafulla és complicada, per un costat estan immersos en la Guerra dels Set Anys (1833-1840), l'any 1834 va haver-hi una alerta per possible epidèmia de còlera, i l'any 1835 van marxar 60 famílies del poble, entre elles les més riques (hisendats, comerciants i rendistes)²².

4. Martí Buyreu Ballester va néixer el 26 de gener de 1789 i es va casar el 1816 amb Maria-Àngela Batlle Oller.²³ No sabem si van tenir fills ni quan van morir ni on.
5. Jaume Buyreu Ballester va néixer vers 1792 a Altafulla. El 25 de febrer va entrar a Buenos Aires procedent de l'Havana. Va morir a Buenos Aires el 30 de maig de 1859 als 67 anys.

Respecte dels fills de Josep Buyreu Ballester i Engràcia Pijoan Guàrdia podem dir que:

1. De Marc Buyreu Pijoan, l'any 1824, els seus pares diuen davant notari que fa vint anys que viu a Buenos Aires on té casa i comerç i demana que el seu

¹⁶ Archivo General de la Nación (Buenos Aires) (Argentina) AGN TC B-38 N°1 Marcos Buireu con Don Pedro Ferreyro sobre entrega de una hija 1852.

¹⁷ Almanaque de Buenos Aires 1830 pag.65.

¹⁸ Archivo General de la Nación (Buenos Aires) (Argentina) AGN TC B-38 N°1 Marcos Buireu con Don Pedro Ferreyro sobre entrega de una hija 1852.

¹⁹ Arxiu Històric de Tarragona (AHT) Capitols Matrimonials.

²⁰ Censo Buenos Aires 1855.

²¹ Archivo General de la Nación (Buenos Aires).

²² Rovira i Gómez, Salvador-J.: "Altafulla i la guerra dels set anys (1833-1840)", *Estudis Altafullencs*, 1 (1977), p. 61-77.

²³ AHAT Dispensa matrimonial de Martí Buyreu Ballester 1816.

germà Josep vagi a ajudar-lo²⁴ (encara que ho diu l'escriptura posem en dubte que fossin 20 anys).

2. Josep Buyreu Pijoan²⁵ també va marxar a Buenos Aires, però va tornar i es va casar amb Antònia Compte de les Borges del Camp²⁶. Va tenir tres fills: dos nois —Antoni i Joan— i una noia.

c) Antoni Buyreu Compte va néixer abans de l'any 1813 i el 1854 passà a ser guarda altafullenc²⁷. Els anys 1894 i 1895 figura entre els majors contribuents d'Altafulla²⁸. Prengué per muller Francesca Camps Pijoan²⁹ i va tenir quatre fills: dos nois —Antoni i Joan— i dues noies.

I. D'Antoni Buyreu Camps no en tenim cap notícia.

II. Joan Buyreu Camps nasqué abans de 1833. Es mullerà amb Maria Rimbau Rius³⁰ i va tenir deu fills: cinc nois —Marc, Joan, Josep, Antoni i Joan Buyreu Rimbau— i cinc noies. Va traspasar abans de 1886, ja que quan morí el seu fill Josep, ell ja era mort³¹.

- Marc Buyreu Rimbau va néixer vers 1839, es va casar amb Filomena Batlle Aguade. Visqué, primer al carrer de l'Hostal, 26 d'Altafulla i després al carrer de Dalt 31, també d'Altafulla. Morí el 30 de juny de 1885³² a Altafulla d'un "catarro crònic". Va tenir vuit fills: cinc filles i tres fills —Marc, Josep, nascut el 26 d'abril de 1872³³, i Anton, nascut el 22 de juny de 1883³⁴.

- Joan Buyreu Rimbau arribà al món abans de 1854.

- Josep Buyreu Rimbau va néixer a l'entorn de 1856 i va morir de tuberculosi pulmonar a Altafulla el 19 d'abril de 1886 als 30 anys. Quan va morir vivia al carrer de Dalt i era fadrí³⁵.

- D'Antoni Buyreu Rimbau no hem trobat cap notícia.

- De Joan Buyreu Rimbau tampoc no en sabem res.

b) Joan Buyreu Comte va néixer als vols 1819 i es casà amb Rosalia Ro-

²⁴ AHT Escripura del notari Juan Francisco Albiñana 21/10/1824

²⁵ AHT Escripura del notari Juan Francisco Albiñana 21/10/1824

²⁶ AHAT Bateig de Magdalena Buyreu Rosich 21/9/1866

²⁷ Blanc Canyelles, Francesc: "Manel Roig Pallarès, regidor i alcalde al quadrienni 1850-1853", *Estudis Altafullencs*, 34 (2010), p. 27.

²⁸ Boletín oficial de la provincia de Tarragona

²⁹ Registre Civil d'Altafulla defunció dels fills.

³⁰ Jutjat de Pau d'Altafulla. 1884 defunció Maria Rimbau Rius

³¹ Registre Civil d'Altafulla.

³² Jutjat de Pau d'Altafulla. Registre Civil d'Altafulla.

³³ Registre Civil d'Altafulla.

³⁴ Registre Civil d'Altafulla.

³⁵ Registre Civil d'Altafulla.

sich Canyelles³⁶ de Torredembarra. Va tenir set fills: cinc nois —Salvador, Francesc, Joan, Ramon i Joan Buyreu Rosich— i dues noies —Magdalena i Elena.

- I. Salvador Buyreu Rosich nasqué a Tarragona el 17 d'agost de 1857 i es va casar a Tarragona el 22 de maig de 1878 amb Teresa Domingo Mestres de Constantí. En contraure matrimoni era sabater, però pot ser que fos boter ja que quan posava sabater en molts casos era boter. No sabem si va tenir fills. Al 1927 el jutjat subhastà una finca de la seva propietat.
- II. Francesc Buyreu Rosich probablement naixé vers 1858. Celebrà noces amb Tecla Balcells Magrané i va tenir quatre fills: tres nois —Joan, Sebastià, Francesc— i una noia —M. Josepa. Aquí el cognom torna a canviar a Buireu.
 - Joan Buireu Balcells neix a Tarragona el 25 d'agost de 1895 i el 30 de maig de 1921 es va casar amb Àngela Roig Queralt. No sabem si va tenir fills. Al 1929 és director de la nova sucursal de Valls del Banc Comercial de Barcelona³⁷.
 - Sebastià Buireu Balcells nasqué a Tarragona el 9 de setembre de 1901³⁸. No hem localitzat cap informació sobre la seva vida.
 - Francesc Buireu Balcells morí al 6 anys el 30 d'octubre de 1917³⁹.
- III. Joan Buyreu Rosich va néixer a Tarragona el 9 d'octubre de 1864 i hi va morir abans del 1872.
- IV. Ramon Buireu Rosich, nascut el 31 d'octubre de 1869 a Tarragona, era anarquista i naturista, hom el coneixia com a Román Cortés. Formós Plaja escrigué una de les seves biografies menors sobre Román Cortés. Als divuit anys es traslladà a València on assistí a l'escola de Samuel Torner i allà va començar a agafar afecte a les idees de la redempció humana⁴⁰. Va ser redactor de "Solidaridad" des de l'any 1919⁴¹. L'any 1922 el van jutjar com a incitador a un assassinat pels seus escrits, però el van absoldre⁴². L'any 1923 va

³⁶ AHAT Casament de Salvador Buyreu Rosich 22/05/1878.

³⁷ Arxiu Històric Comarcal Alt Camp. *Juventut per la fe i la Patria*. (Valls) 11/05/1929 pag.2

³⁸ *Diario de Comercio de Tarragona* 10/09/1901. Publicació Inscripcions del dia d'abans Registre Civil

³⁹ *La Cruz*.

⁴⁰ *L'anarquisme a Tarragona (1917-1924) Formós Plaja i Carme Paredes*.

⁴¹ *El Pueblo Diario Republicano de Valencia* 5/7/1922.

⁴² *Correspondencia de Valencia* 5/7/1922.

publicar el poema Maria i ens consta que viu a Cullera (la Ribera Baixa)⁴³. Desconeixem si es va casar i si va tenir fills. Va morir l'any 1937⁴⁴. Les seves publicacions van ser:

- CORTÉS, Román, "La alcaldesa de X". *La Revista Blanca*, 20-4-1931.
- CORTÉS, Román, *Degradación. Monólogo representable el 1º de mayo*. Alcoy (Alicante), s.n., 1923 (Imp. E. Insa), 22 p.
- CORTÉS, Román, *María* (poema), ilustraciones de Francisco Saurén. Alcoy (Alicante), s.n., 1923 (Imp. E. Insa), 224 p..
- CORTÉS, Román, *Naturismo y medicina natural*. Valencia: Helios, 1918]. Fruto de una conferencia sobre Helioterapia, método naturista por el que se había curado.
- CORTÉS, Román, "El origen de una fortuna, cub. de Carroll". *La Revista Blanca*, 1929.
- CORTÉS, Román, *Poesías*. Alcoy: Redención, 1922.
- CORTÉS, Román, "El San Martín de Basquiñas", *La Revista Blanca*, 22-X-1931.

V. Joan Buireu Rosich va néixer el 3 de febrer de 1872 a Tarragona.

3. Francesc Buyreu Pijoan nasqué el 24 de maig de 1813. El 31 de maig de 1835 entrà a Montevideo provinent de Tarragona i després va anar a Buenos Aires juntament amb Roc Buyreu. El 4 d'agost de 1844 tornà a entrar a Buenos Aires aquest cop provinent de Barcelona. Es va casar a Altafulla l'any 1846 amb Teresa Virgili Fontanillas, però no van tenir fills. Feu testament a Tarragona el 13 de març de 1851 i deixà 50 lliures per les misses i la resta dels seus béns a la seva dona⁴⁵. Morí a Altafulla l'11 d'octubre del 1857 i a l'enterament, el dia 12 d'octubre, hi assistiren 11 sacerdots; la seva tomba es troba al cementiri d'Altafulla⁴⁶.
4. Joan Buyreu Pijoan, nat el 3 de gener de 1823, també va anar a Amèrica i va viure diversos anys a Buenos Aires⁴⁷. L'any 1861, estant a Altafulla i sent solter, es casà amb Teresa Virgili Fontanillas que era la vídua del seu germà.⁴⁸ No consta que tingués fills. L'1 de gener de 1868 fou nomenat jutge suplent⁴⁹

⁴³ *La revista Blanca Apuntes Bibliograficos* 15/06/1923.

⁴⁴ *Antología documental del Anarquismo Español VI.I* pag 146 Ignacio C.Soriano y Francisco Madrid

⁴⁵ AHT Notari Juan Francisco Albiñana 13/03/1851.

⁴⁶ AHAT i cementiri d'Altafulla.

⁴⁷ AHAT Dispensa matrimonial 1860.

⁴⁸ AHAT Dispensa matrimonial 1860.

⁴⁹ Ajuntament d'Altafulla Nomenament 1/01/1868.

i el 25 d'octubre de 1880 exercia de síndic a l'Ajuntament⁵⁰. Va morir a Altafulla d'un càncer d'estòmac el 24 d'octubre de 1891.

5. Jaume Buyreu Pijoan no sabem quan va néixer. El 25 de febrer de 1832⁵¹ va entrar a Buenos Aires procedent de l'Havana. L'any 1833 demanà passaport a Buenos Aires per a ell i dues esclaves⁵² i el 1834 entrà a Buenos Aires procedent de Vacas⁵³. Era traginer de professió. El 26 de desembre de 1839 es va casar a Altafulla amb Antònia Rimbau Solé de Creixell i va tenir tres fills. Celebrà segones núpcies amb Francesca Rimbau amb qui com a mínim va tenir una filla.

- a) Jaume Buyreu Rimbau prengué per muller Rosario Rodríguez i va tenir tres fills: Pere, Josep i Jaume Buyreu Rodríguez. L'any 1921 era propietari de la casa del carrer Migdia, 9 d'Altafulla (actual carrer del Marquès de Tamarit)⁵⁴

I. Jaume va néixer vers 1871. Va contraure matrimoni amb Rosa Blanch Ribó.

II. Pere nasqué el 21 de gener de 1872⁵⁵. No sabem que va ser de la seva vida.

III. Josep es va casar amb Rosalia Marí Febrer l'any 1907 i va tenir tres fills a Barcelona: Josep, Jaume i Jordi.

- Josep Buyreu Marí nasqué el 3 de desembre de 1914 i morí el 25 de desembre del 2007. Era pintor i periodista. Altafulla l'ha fet fill adoptiu.

- b) Joan Buyreu Rimbau va néixer a Creixell el 22 de setembre de 1840 i no sabem res més d'ell.

- c) Pere Buyreu Rimbau va néixer vers 1842 però no sabem on.

4. Martí Buyreu Pijoan de qui no podem donar cap detall.

Això és tot el que a data d'avui hem pogut recopilar de la vida dels Buyreu del Baix Gaià, però seguirem a la recerca de noves dades.

⁵⁰ Ajuntament d'Altafulla 25/10/1880.

⁵¹ Archivo General de la Nación (Buenos Aires) (Argentina).

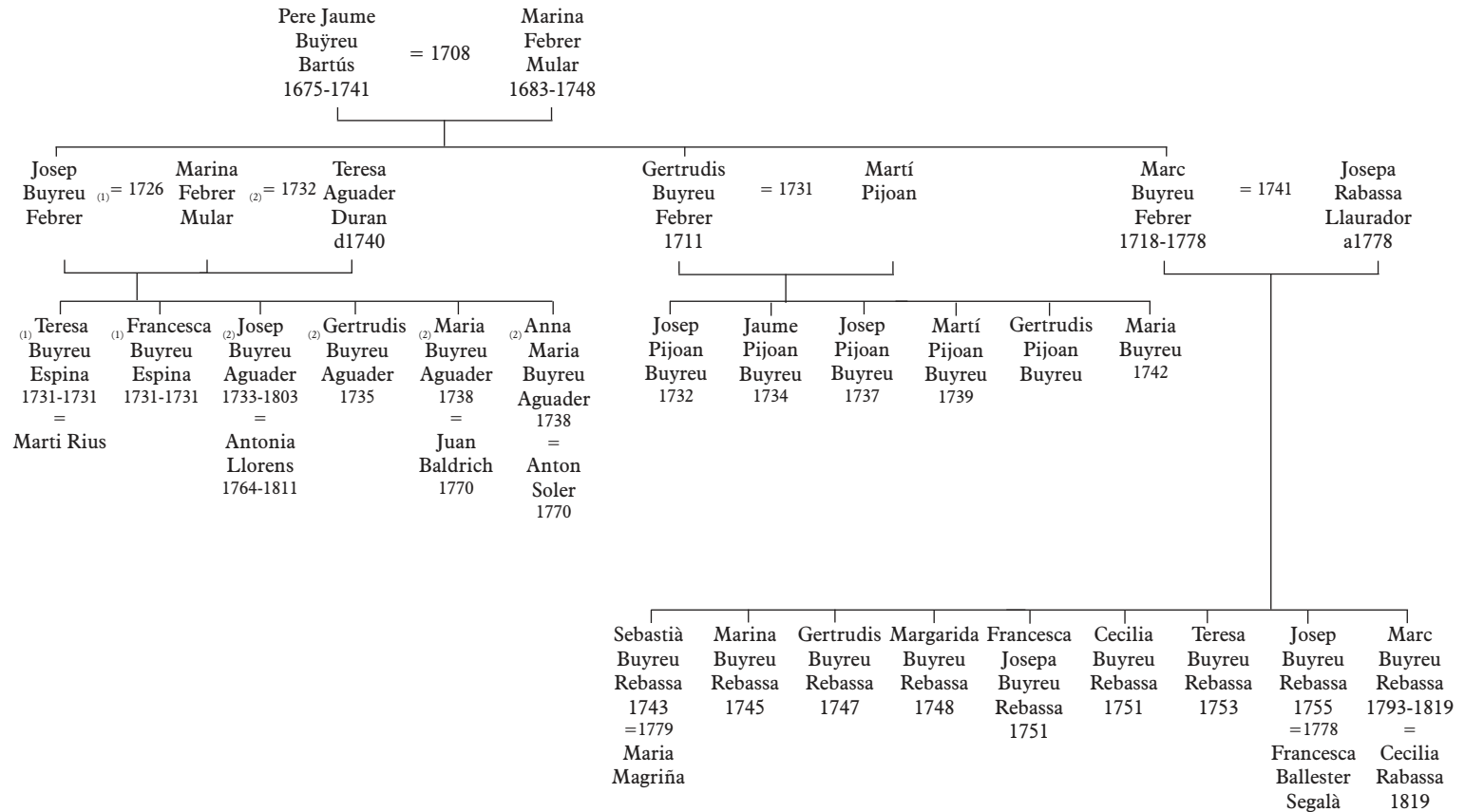
⁵² Diari *El Lucero* (Buenos Aires) (Argentina) 3/04/1833.

⁵³ Archivo General de la Nación (Buenos Aires) (Argentina).

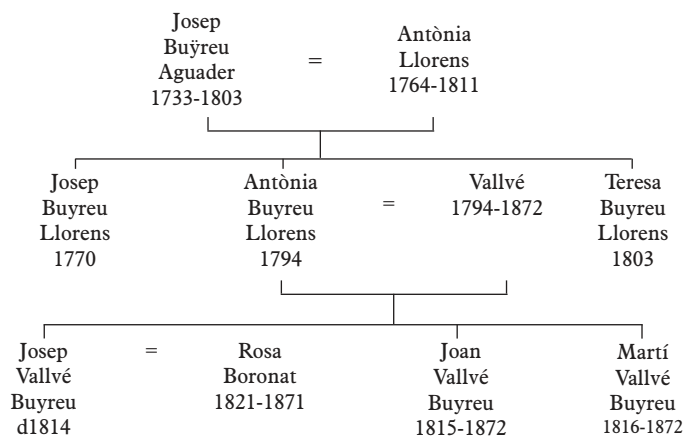
⁵⁴ AHT Registro Fiscal de Hacienda.

⁵⁵ Jutjat de Pau d'Altafulla.

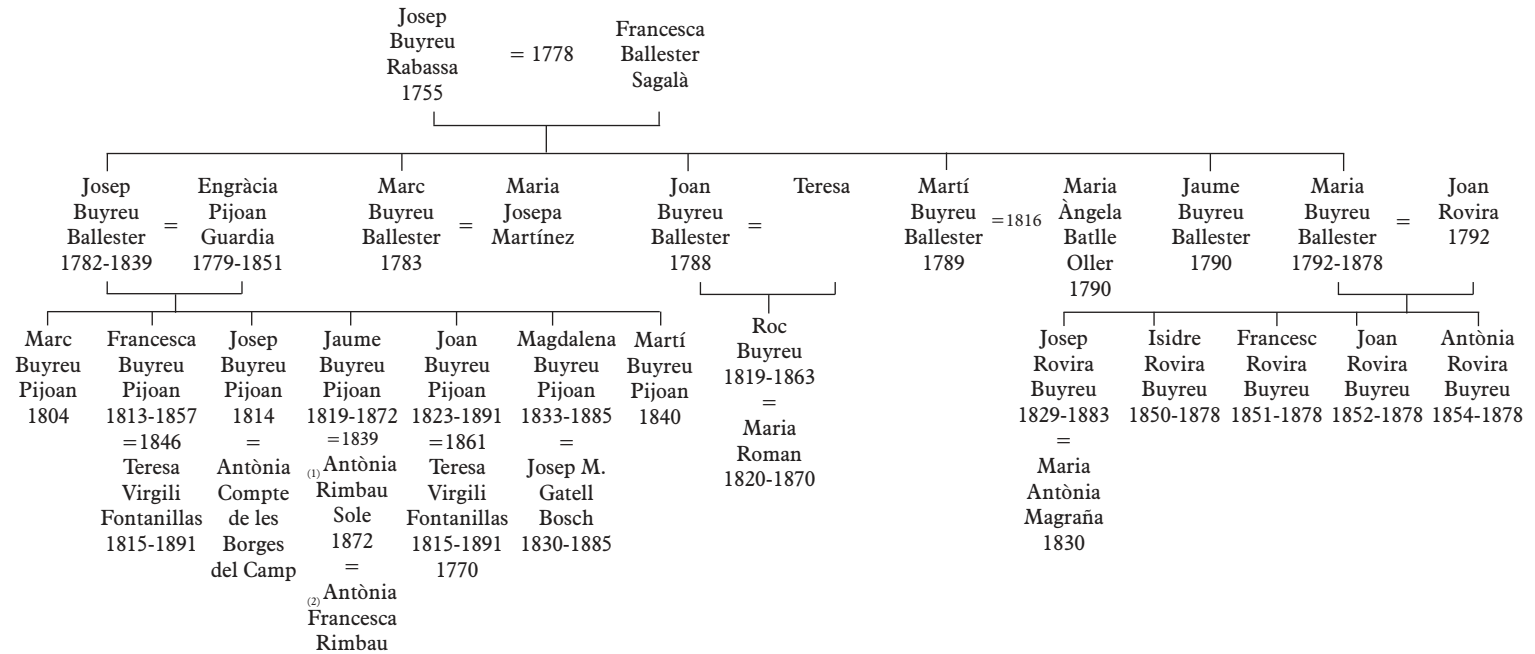
Descendents:
Pere Jaume Buïreu Bartús i Marina Febrer Mular

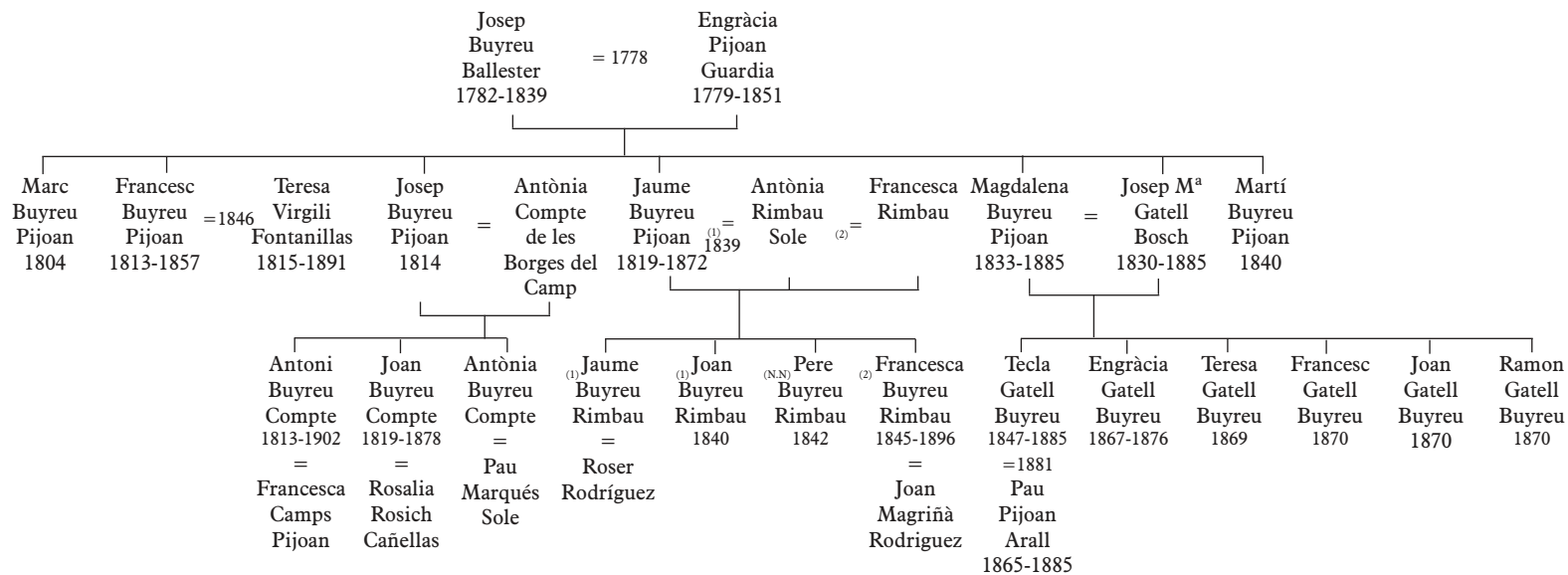
Descendents:
Josep Buyreu Aguader i Antonia Llorens

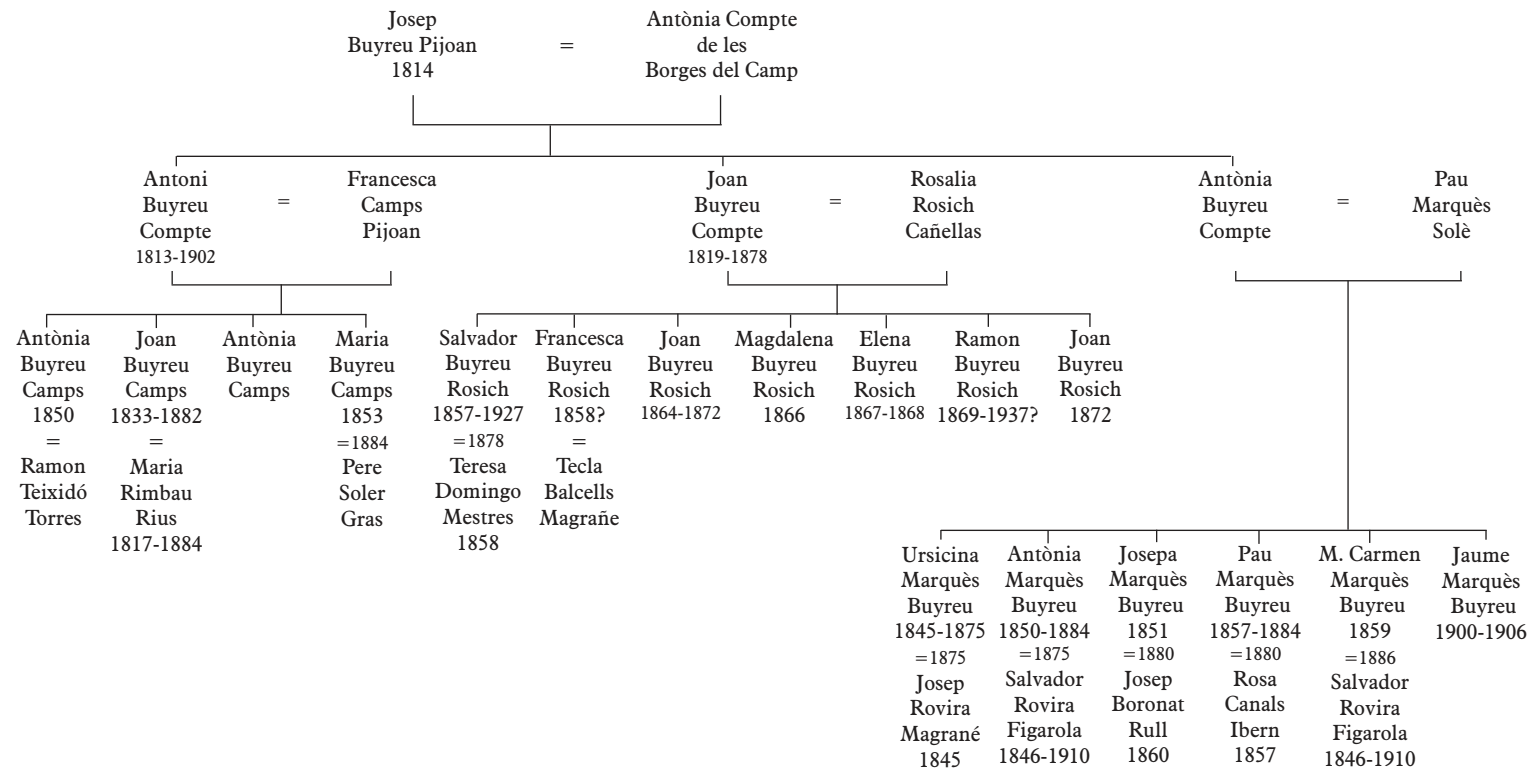
Descendents:
Josep Buyreu Rabassa i Francesca Ballester Sagalà

Descendents:
Josep Buyreu Ballester

Descendents:
Josep Buyreu Pijoan i Antònia Compte de les Borges del Camp

Descendents:
Josep Buyreu Camps i Maria Rimbau Rius

